

La destrucció de patrimoni familiar a la Guerra del Francès: les cases Fontcuberta i Pasqual de Vic (1812)

DANIEL PIÑOL ALABART*

Universitat de Barcelona

Resum

En aquest article s'estudien dues declaracions testificals que fa Miquel de Fontcuberta, d'Oriola i de Pasqual amb motiu de la destrucció del patrimoni mobiliari de dues cases que posseeix a Vic. El context és la Guerra del Francès i el motiu per fer aquestes declaracions és denunciar els estralls de la guerra. Els documents es conserven actualment a l'Arxiu Fontcuberta i mostren l'interès d'un noble vigatà per la conservació del seu patrimoni, uns mobles, llibres, arxiu i relíquies que s'han vist afectades pel pas dels francesos per la ciutat de Vic. En l'article s'inclouen les transcripcions d'ambdós documents.

Paraules Clau: arxius patrimonials; Guerra del Francès; Vic.

Resumen

En este artículo se estudian dos declaraciones testimoniales que realiza Miquel de Fontcuberta, d'Oriola i de Pasqual con motivo de la destrucción del patrimonio mobiliario de dos casas que posee en Vic. El contexto es la Guerra del Francés (Independencia) y el motivo para realizar estas declaraciones es denunciar los daños causados por la guerra. Los documentos se conservan actualmente en el Archivo Fontcuberta y muestran el interés de

* Aquesta comunicació s'emmarca dins del projecte «Los archivos privados: más documentos para la historia. Edición de fuentes e investigaciones históricas)» (número de referència HAR2012-33755 del Ministeri d'Economia i Competitivitat).

un noble vicense por la conservación de su patrimonio, unos muebles, libros, archivo y reliquias que se han visto afectados por el paso de los franceses por la ciudad de Vic. En el artículo se incluyen las transcripciones de los dos documentos.

Palabras clave: archivos patrimoniales; Guerra de la Independencia; Vic

Abstract

In this paper we will be looking at two witness statements made by Miquel de Fontcuberta, d'Oriola i de Pasqual regarding the destruction of family belongings in two houses of his property in the town of Vic. The context is the Peninsular War and the reason for making the statements is to report the damage occurred during the war. The documents are currently in the Fontcuberta archive and they show the interest of a nobleman residing in Vic for the conservation of his patrimony, some pieces of furniture, books, archive, and relics that had been damaged when the French passed through the city of Vic. Transcriptions of the two documents are included in the paper.

Keywords: Patrimonial archives, Peninsular War, Vic.

1. Introducció

En aquest article es presenten dos documents localitzats a l'Arxiu Fontcuberta i que relaten diversos fets relacionats amb la Guerra del Francès. Es tracta de les diligències acompanyades de diversos testimonis aportats per Miquel de Fontcuberta, d'Oriola i de Pasqual l'any 1810. En els documents els testimonis expliquen els desperfectes que han observat en les cases propietat del causant i que han estat comesos pels francesos. Les cases en qüestió són la casa Fontuberta i la casa pasqual, ambdues situades a Vic. Els documents en qüestió, però, són una còpia autèntica de l'any 1812. A l'article s'analitzen els dos documents i la informació que aporten sobre la destrucció de patrimoni moble i de la documentació conservats en aquestes dues cases vigatanes. Aquest fet es contextualitza en la Guerra del Francès i, concretament, entorn de l'anomenada Batalla de Vic.

2. Els arxius patrimonials i la Història

Des de fa uns anys els arxius patrimonials desperten l'interès de la comunitat científica, tant des del punt de vista arxivístic com des del vessant historiogràfic.¹ L'Administració promou la recuperació d'arxius patrimonials a través de la incorporació d'aquests als arxius públics mitjançant les figures jurídiques establertes per la legislació. Així, la xarxa d'arxius de la Generalitat conserva en els seus dipòsits un nombre important d'arxius patrimonials i els posa a la disposició de la comunitat investigadora i dels usuaris en general. També elabora el cens d'arxius, finalitzat ja en 13 comarques segons dades del 2012.² D'aquesta manera es té constància que al 2010 es conservaven en arxius públics un total de 682 arxius patrimonials, suposant uns 4.841 metres lineals de documentació.³ Els catalans, però, no són els únics arxius públics que recullen documentació privada. Com exemple citem el cas recent de l'Arxiu Històric Fàbregas de Manresa, donat d'alta en el cens guia d'Arxius d'Espanya i Iberoamèrica, del Ministeri de Cultura.⁴ L'arxiu que encapçala aquesta política i aquestes iniciatives és l'Arxiu Nacional de Catalunya. Aquest ingressa arxius empresarials des de fa anys,⁵ arxius personals i arxius patrimonials.⁶

1. Pere GIFRE, *Els Arxius patrimonials. Possibilitats historiogràfiques*, Arxiu Històric comarcal/Institut d'Estudis Empordanesos, Figueres, 1992.

2. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. *Cens d'Arxius de Catalunya*, disponible a <http://www20.gencat.cat/portal/site/CulturaDepartament> [consulta: 21 de gener de 2014].

3. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. *Estadística d'Arxius, Informe 2010*, disponible a http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/SSCC/GT/Arxius%20GT/Informe_Arxius_2010_def2.pdf [consulta: 21 de gener de 2014].

4. Arxiu Històric Fàbregas de Manresa (segles XI-XXI), <http://www.censoarchivos.mcu.es/censoguia/portada.com> [consulta: 20 de febrer de 2014].

5. Josep FERNÁNDEZ TRABAL, «Los archivos empresariales en Cataluña. Balance de 15 años de actuación del Arxiu Nacional de Catalunya», *Revista de Historia Industrial*, 9 (1996), pp. 183-198.

6. Josep FERNÁNDEZ TRABAL, «Aproximació al contingut dels arxius nobiliaris i el seu interès per a la investigació», *Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya*, 28 (2011), pp. 2-8.

Totes aquestes iniciatives deriven de la legislació. Així, en la Llei 9/1993 de 230 de setembre, del Patrimoni Cultural Català,⁷ especifica que els documents privats formen part del patrimoni documental català. També la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'Arxius i Documents, remarca que el seu àmbit d'actuació inclou els arxius privats i s'estableixen diverses disposicions per als propietaris. S'obliga a aquests a tenir inventaris dels seus arxius i a facilitar l'accés als investigadors.⁸

Les actuacions citades han tingut com a conseqüència l'augment de la recerca amb els arxius patrimonials, ja que n'han facilitat la consulta. Ho constatà el Dr. Llorenç Ferrer en la ponència marc del I Col·loqui Internacional «Els arxius patrimonials: situació actual i reptes de futur», celebrat a Barcelona els dies 1 i 2 de juny de 2011. Ja Pierre Vilar va copsar la importància que tenen els arxius patrimonials per a la recerca històrica, i ho incorpora al seu estudi sobre la Catalunya moderna.⁹ Altres exemples notables que cal citar són l'obra d'Eva Serra sobre Sentmenat¹⁰ i la de Carme Sanmartí sobre el mas Sanmartí, treball realitzat sobre el propi arxiu familiar.¹¹

Els fons patrimonials són la base documental per a moltes recerques però també com a complement a altres arxius i documents. Per exemple, el treball de Jaume Codina sobre contractes matrimonials, en què la base documental és notarial però es complementa amb documents conservats

Com exemple citem el cas de l'arxiu dels Sentmenat, marquesos de Castellldosrius, del qual se n'ha fet la catalogació i indexació dels pergamins, al maig de 2012.

7. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (DOGC), n. 1807, 11/10/1993, article 19.2/b.

8. DOGC, n. 3437, 24/07/2001.

9. Pierre VILAR, *Catalunya dins l'Espanya Moderna. 1. Introducció. El medi natural*, Ed. 62, Barcelona, pp. 30 i següents.

10. Eva SERRA, *Pagesos i senyors a la Catalunya del segle XVI: baronia de Sentmenat 1590-1729*, Ed. Crítica, Barcelona, 1988; Vegeu també Eva SERRA, «L'evolució d'un patrimoni nobiliari», *Recerques*, 5 (1975), pp. 33-71.

11. Carme SANMARTÍ, *La pagesia benestant al Bages: el mas Sanmartí*, Ed. Angle, Manresa, 1995.

en l'arxiu particular de l'autor.¹² L'entrada en joc d'un major nombre de documents és fonamental, i els arxius patrimonials entren en aquesta línia.¹³ Llavors, qualsevol acció que porti a donar a conèixer documentació és benvinguda i necessària, però actuant amb prudència i valorant el material que tenim entre mans.¹⁴

Quan des de l'àmbit arxivístic català es va començar a abordar la qüestió dels arxius patrimonials, s'apuntaven una sèrie de problemes entorn d'aquests. Per exemple l'accés, la conservació, la falta d'instruments de descripció, etc. Això denota que ja hi havia un interès per copsar la realitat dels arxius patrimonials, posar-la en evidència i, si fos convenient, actuar¹⁵. Es va començar per la realització d'inventaris d'arxius patrimonials, essent els primers els de les comarques gironines.¹⁶ Malgrat l'empenta inicial, la tasca no s'ha continuat de forma sistemàtica, cosa que fa que encara avui en dia hi hagi un important desconeixement sobre l'existència d'arxius patrimonials, la seva conservació i el seu contingut.

El primer dels problemes esmentats, l'accés, centra ara la nostra atenció ja que pensem que és el principal. Quan un historiador vol consultar un fons documental conservat en mans dels seus propietaris té veritables dificultats per poder-hi accedir. Els propietaris no sempre faciliten que

12. Jaume CODINA, *Contractes de matrimoni al Delta del Llobregat (segles XIV a XIX)*, Fundació Noguera, Barcelona, 1997. Utilitza alguns documents conservats en el propi arxiu particular de l'autor.

13. Flocel SABATÉ, «Pròleg» a Dolors Domingo, *Pergamins de Privilegis de la ciutat de Balaguer*, Universitat de Lleida, Lleida, 1997, p. 8.

14. Flocel SABATÉ, *L'arxiu d'una masia: Can Prat*. Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada, Igualada, 1991, p. 3.

15. M. Àngels ADROER; Pere GIFRE, «Arxius privats i patrimonials a Catalunya», *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 1 (1988), pp. 83-92. Josep FERNÁNDEZ TRABAL, «Els arxius familiars i patrimonials. Problemàtica, caracterització i metodologia», *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 4 (1991), pp. 95-113.

16. M. Àngels ADROER; Pere GIFRE, «Inventari dels arxius patrimonials de les comarques gironines», *Revista de Girona*, 119 (1986), pp. 80-84. Vegeu també Pere GIFRE; Josep MATAS; Santi SOLER, *Els arxius patrimonials*. CCCG, Girona, 2002, pp. 99-116.

els historiadors puguin consultar els seus arxius, ans al contrari, són curiosos en no deixar veure els seus papers a qualsevol persona que s'hi acosti, encara que sigui un investigador acreditat. I l'aplicació de les lleis abans esmentades, amb les obligacions que disposen per als propietaris, no són fàcils d'aplicar. Per això massa sovint s'ha hagut de recórrer a estratègies peculiars d'acostament als arxius. Vegem-ne alguns casos concrets. Pierre Vilar explica que, «...en saber que m'interessava pels papers privats, alguns amics m'obtingueren l'accés als arxius de cases nobles: el de Dalmases, gràcies a l'amabilitat del marquès de Vilallonga; el de Guàrdia, gràcies a l'amabilitat del baró d'Esponellà (...)».¹⁷ Carme Batlle remarca la importància que té la documentació particular per a un estudi global, en aquest cas sobre el Maresme medieval.¹⁸ També Andreu Galera, compilador del diplomatarí de Cardona, remarca que és molt important la disposició de la família a l'hora de poder consultar aquests arxius.¹⁹ Tot i que són criteris poc arxivístics, els hem de considerar perquè pertanyen a la realitat. Així doncs, en la majoria dels casos cal comptar amb la bona voluntat dels propietaris.²⁰

Per això cal lloar les iniciatives que porten al dipòsit d'arxius patrimonials en arxius públics, tot i que no són les úniques actuacions. Cal tenir en compte l'edició de documents com la que duu a terme la Fundació Noguera. Entre les seves publicacions hi ha el citat el Diplomatarí de Cardona, que inclou alguns pergamins procedents d'arxius

17. Cit. a VILAR, *Catalunya dins l'Espanya Moderna*, p. 30.

18. Carme BATLLE, «Presentació» a Coral Cuadrada, *El Maresme Medieval*, Caixa d'Estalvis Laietana, Mataró, 1988, p. 15.

19. Andreu GALERA, *Diplomatarí de la vila de Cardona (anys 966-1276)*, Fundació Noguera, Barcelona, 1998.

20. Pere GIFRE; Santi SOLER, *Patrimoni i Arxiu. Inventari del fons patrimonial Caramany de Corçà, segles XIII-XX*, Ajuntament de La Bisbal d'Empordà, La Bisbal d'Empordà, 1996, p. 46. Carme Maria MARUGAN I VALLVE, «La recuperació dels fons patrimonials dels Pallars Sobirà. El cas de Casa Subirà, d'Altron, i el projecte de la recuperació de la memòria històrica de la Vall de Cardós», *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 29 (2002), pp. 127-141.

patrimonials, o ens hem de referir també als pergamins del Fons Mercader-Belloc.²¹ L'edició de fonts permet conèixer també documents excepcionals com és el cas del Llibre de la Baronia d'Eramprunyà, propietat del senyor Ignacio de Puig.²²

Al costat de l'edició podem incloure la publicació de notícies sobre arxius patrimonials, com l'article de Montserrat Sanmartí sobre els Martí d'Ardenya.²³ També cal considerar l'edició dels inventaris i catàlegs, dels que en són un bon exemple el fons patrimonial Caramany de Corçà²⁴ o l'arxiu dels Farners.²⁵ Amb això volem dir que no es tracta únicament de fer una difusió generalitzada, sinó de facilitar el coneixement sobre aquests arxius, incloent els quadres de classificació, tipologies documentals que contenen, història de l'arxiu o les possibilitats de recerca que ofereixen.

Una altra manera de facilitar l'accés als arxius patrimonials és a través de la digitalització i la inclusió de les imatges dels documents en bases de dades accessibles des de la xarxa, o publicar a la web els instruments de descripció d'aquests arxius.²⁶ Citem com a exemple el projecte de recerca ARQUIBANC, de la Universitat de Barcelona, que aplega diverses iniciatives entorn dels arxius patrimonials.²⁷ Alguns resultats ja s'han

21. Josep FERNÁNDEZ TRABAL, *Inventari dels pergamins del Fons Mercader-Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles XI-XVIII)*, Fundació Noguera, Barcelona, 1989.

22. Elena CANTARELL; Mireia COMAS; Carme MUNTANER, eds., *El Llibre de la Baronia d'Eramprunyà*, Pagès Editors, Lleida, 2011. L'anàlisi del llibre original permet veure com el seu autor va aprofitar els fulls que quedaven en blanc per anotar petits registres d'altres documents que tenia al seu arxiu. Aquests registres no s'han inclòs en l'edició ja que demanen un estudi diplomàtic i arxivístic pormenoritzat que va més enllà de l'edició.

23. Montserrat SANMARTÍ, «L'Arxiu patrimonial Martí d'Ardenya», *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, XVII (2006), pp. 85-109.

24. GIFRE; SOLER, *Patrimoni i Arxiu*.

25. Pere GIFRE, *Els Farners: vassalls de senyors i senyors de pagesos. Catàleg documental de l'Arxiu Farners*, Centre d'Estudis Selvatans, Santa Coloma de Farners, 1996, p. 15.

26. Flocel SABATÉ, «Pròleg» a *Medievalisme: noves perspectives*, Pagès Editors, Lleida, pp. 9-16.

27. Es va iniciar amb els projectes dirigits per Daniel Piñol, HAR2008-01748 i PGIR-08/09. Actualment el finançament és del projecte HAR2012-33755. Formen

publicat a nivell internacional, fruit de la presentació de ponències i comunicacions en congressos i fòrums de debat.²⁸

3. *Les declaracions de Miquel de Fontcuberta*

Després d'aquestes primeres consideracions i reflexions entorn de la importància dels arxius patrimonials, ens centrem en els documents que ens ocupen. Es tracta de dues còpies autèntiques de les declaracions presentades per Miquel de Fontcuberta l'any 1810 i que es conserven a l'arxiu Fontcuberta. Aquest arxiu conté documentació des del segle XI fins al segle XXI i està sent objecte d'estudi per part del projecte ARQUIBANC, citat més amunt. Aquest arxiu conté el fons patrimonial Fontcuberta, centrat bàsicament a la comarca d'Osona; el fons Sentmenat, referent a Terrassa i Castellar del Vallès principalment; i el fons Perramon, centrat a Ventalló i altres poblacions empordaneses.²⁹ Aquests fons

part de l'equip d'investigació Ignasi Baiges, Elena Cantarell, Mireia Comas, Giacomo Floris, Rosa Lluch, Carme Muntaner i Teresa Vinyoles.

28. Elena CANTARELL; Mireia COMAS, «The ARQUIBANC Project: location, recovery, arrangement, and dissemination of Catalan private archives and documents», *Digital Medievalist* ISSN: 1715-0736. <<http://www.digitalmedievalist.org/journal/7/cantarell/>>; Elena CANTARELL i Mireia COMAS, «Localización, recuperación, organización y difusión de archivos y documentos privados catalanes. El proyecto Arquibanc». E. Cantarell i M. Comas, eds., *La escritura de la memoria: los registros*, PPU, Barcelona, 2012, pp. 363-372. Elena CANTARELL, «ARQUIBANC. Les archives privées catalanes on-line. Récupération, préservation et diffusion digitale de documents conservés en mains privées». C. CLIVAZ, J. MEIZOZ, F. VALLOTTON, J. VERHEYDEN, eds., *Lire demain. Des manuscrits antiques à l'ère digitale. Reading tomorrow. From Ancient Manuscripts to the Digital Era.*, PPUR, Lausanne, 2012, pp. 579-590. Daniel PIÑOL, «De la casa a la web. Archivos y documentos privados catalanes en Internet», a B. Barbalato, A. Minglegrün, eds., *Télémaque. Archiver et interpréter les témoignages autobiographiques*, Presses Universitaires de Louvain, Louvain, 2012, pp. 79-89. Daniel PIÑOL, «ARQUIBANC. Arxius Catalans a la xarxa», *Humanities on the Internet: The Middle Ages*, 2012 (en premsa).

29. Cfr. Blanca GARÍ, *El señorío de Ventalló. historia de las familias Requesens, Caramany y Perramón, que lo poseyeron*, Casa Perramón, Ventalló, 1989.

procedeixen dels enllaços matrimonials de la família, tal com es posa de manifest en els instruments de descripció i dels índexs elaborats a l'any 1897 en el moment en què es van unir i organitzar de nou aquests tres fons.

Els documents que són objecte de l'anàlisi es localitzen al fons Fontcuberta del citat arxiu i es refereixen a dues propietats que aquesta família tenia a la ciutat de Vic en el primer terç del segle XIX. Aquest arxiu i els tres fons que l'integren està molt ben classificat, ordenat i amb uns instruments de descripció òptims. Aquests permeten localitzar ràpidament la documentació que es busca, encara que no segueixin els estàndards de descripció arxivística actuals. L'organització de l'arxiu, per la seva banda, segueix la lògica de l'ús per a la gestió del patrimoni, trobant en primer lloc els testaments i els capítols matrimonials. Seguidament la documentació relacionada amb cada mas i altres propietats, ja sigui en zones properes a les esmentades, o en més allunyades. Finalment trobem la documentació relacionada amb els censos i els censals, tant els actius com els passius. També hi ha documentació judicial, personal, eclesiàstica i de tipus nobiliari. Prenent com a base aquesta classificació el projecte ARQUIBANC està elaborant els quadres de classificació tot seguint la proposta dels especialistes.³⁰ Els quadres de classificació permetran entendre millor la lògica d'aquest arxiu i comprendre que no sempre els documents es troben on haurien de trobar-se. Malgrat que els documents de Miquel de Fontcuberta es refereixen a propietats de Vic, no els trobem en les caixes corresponents si no en la caixa 25, titulada «Documents diversos».³¹ És una qüestió a tenir en compte quan treballem amb un fons patrimonial: aquells documents que no tenen un interès directe per la gestió del patrimoni és habitual localitzar-los en carpetes o caixes amb noms similars. En el mateix arxiu Fontcuberta hi ha diverses caixes

30. GIFRE, MATAS i SOLER, *Els arxius patrimonials*, pp. 63 i següents.

31. Arxiu Fontcuberta, 25: Documents diversos, 2; Arxiu Fontcuberta, 25: Documents diversos, 3.

amb noms com «Documentos inútiles» o «Documentos curiosos», caixes que ens han ofert algunes sorpreses.³²

Miquel de Fontcuberta, d'Oriola i de Pasqual, és el propietari d'un extens patrimoni ubicat principalment a Santa Eugènia de Berga i a Vic. Nascut el 1764, és fill de Josep Lluçà de Fontcuberta i de Josefa d'Oriola i de Cortada. El trobem documentat com a regidor de Vic en el consistori que va prendre possessió el dia 1 de novembre de 1812, essent alcalde, Joan Rocafiguera. Ara bé. Sembla que l'actuació d'aquest prohom vigatà i home que ara ens ocupa no va estar massa d'acord amb les altres autoritats municipals, protagonitzant diversos incidents en les sessions consistorials.³³

Iniciem l'anàlisi dels documents fixant-nos en els caràcters externs. Es tracta de documents en paper, amb format foli i cosits pel mig. El primer té 14 folis i el segon en té 11. L'escriptura és una humanística cursiva de principis del segle XIX, amb les abreviatures habituals del moment i pròpies de l'àmbit notarial. Les dues declaracions estan redactades en castellà però a la portada contenen un resum i la data escrits en català. Aquests resums segurament van ser inserits en la portada, juntament amb la signatura, a finals del segle XIX, en el moment en què l'arxiu es va reorganitzar, com s'ha dit. Ambdós documents contenen, a la part superior del foli n. 2, el timbre de l'impost sobre el paper corresponent a l'any 1809. Aquesta data, però, va acompanyada d'altres dates esmenant la primera: «valga para el año 1810. Por el aumento Provincial de 68 maravedíes de vellón Valga por el año 1811. Valga para el año 1812».

L'estructura dels documents és, en ambdós casos, igual. S'inicien amb la compareixença de Miquel de Fontcuberta, d'Oriola i de Pasqual que

32. Ignasi BAIGES, «Documents del segle X al fons Sentmenat de l'Arxiu Fontcuberta», a J. MUTGÉ, R. SALICRÚ, C. VELA, eds., *La Corona catalanoaragonesa, l'Islam i el món mediterrani: estudis d'història medieval en homenatge a la doctora Maria Teresa Ferrer i Mallol*, CSIC, Barcelona, 2013, pp. 13-21.

33. Maties RAMISA, «Aspectes de la Guerra del Francès a Vic (1808-1814)», *Ausa*, XI/110-111 (1984), pp. 246-249.

relata els desperfectes que han sofert les seves propietats. Després de la declaració del causant s'expressa el desig d'aquest que es reculli la informació necessària que corroborei el llistat de greuges. El notari notifica aquesta voluntat al síndic personer de la ciutat de Vic, Josep de Mas, i en dóna fe.³⁴ Seguidament vénen les declaracions dels testimonis que acaben, cada una d'elles amb la signatura dels propis compareixents i del notari. Aquestes declaracions s'organitzen seguint els mateixos punts amb què Fontcuberta ha exposat els fets i es fan sempre en una data diferent a la de la primera compareixença. Finalment trobem el manament de l'alcalde major o del seu substitut per tal que el síndic personer rebí les diligències exposades, les comunicui a la part interessada i se li lliurin les còpies que sol·liciti. Les diligències vénen aprovades per l'alcalde major i el notari n'estén còpia.

Per tal de veure el contingut dels dos documents cal fer-ne ara una anàlisi individualitzada de cada un d'ells. Certament que hi ha elements comuns, però pensem que és millor detenir-se i veure'l cada un per la seva banda.

El primer document es refereix a la casa Pasqual de Vic. La data de la compareixença del causant és el 16 de maig de 1810 i l'autorització de l'autoritat competent és del mateix dia. Els quatre testimonis declaren el 17 de maig, després que Josep Nadal i Antoni Valls, membres de la Junta Corregimental de Vic i que exerceix la jurisdicció municipal en aquell dia per absència de l'alcalde major. Aquest, Josep Antoni Generes, autoritza el lliurament de còpies el dia 21 de maig.³⁵ La còpia està validada pel notari el 10 de gener de 1812. Estem, doncs, davant d'un procés administratiu dins l'àmbit judicial i que ve legalitzat per totes les garanties

34. Al síndic personer, càrrec creat al 1766 per la monarquia borbònica, li correspon la defensa dels veïns davant dels regidors municipals, amb l'objectiu d'evitar abusos. Cfr. Josep SERRANO DAURA, *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova (segles XII-XIX)*, Fundació Noguera, Barcelona, 2000, pp. 961-965.

35. Josep Antoni Generès, advocat dels Reials Consells, va prendre possessió d'Alcalde Major de Vic l'any 1805. En el seu mandat es va enfrontar durament amb el corregidor Antonio de Arce. Cfr. Rafael CERRO NARGÁNEZ, «L'administració territorial a Vic: alcaldes majors i tinents de corregidor (1718-1808)», *Ausa*, XXIII/160 (2007), pp. 341-342.

jurídiques –autoritats públiques, notari públic- i diplomàtiques –estructura, datacions i signatures- que requereix un document d'aquest tipus. Miquel de Fontcuberta declara que està interessat en recollir informació dels testimonis i ho fa a partir de cinc punts. En el primer es diu que la seva propietat és la casa Pasqual, al carrer de Sant Hipòlit.³⁶ Aquesta casa estava dotada amb mobles i robes, i tot s'hi va quedar juntament amb l'arxiu, quedant enregistrat en un inventari, segons fa constar el propietari. Aquest fet és important ja que amb l'inventari, diu el propietari, es podrà demostrar què ha desaparegut o s'ha destruït. En el segon punt es diu que en aquesta casa s'hi va instal·lar «...el Caballero Gobernador de esta plaza, don Antonio de Arce...» perquè la casa estava desocupada.³⁷ Per acondicionar-la millor es van ubicar tots els objectes i mobles en tres estances de la part superior. Fontcuberta, en el punt tercer, es refereix a la invasió de la ciutat pels francesos del 12 de gener i que es va repetir al 2 de febrer de 1810. Aquestes dates es relacionen directament amb l'anomenada Batalla de Vic del 20 de febrer d'aquell mateix any.³⁸ Els estralls que va causar la batalla i també les diferents ocupacions dels francesos van ser generals a tota la Plana de Vic, segons expliquen testimonis directes com el d'Isidre Serrat. En les seves memòries diu: «...no puc detenir-me en explicar les diferents vegades que vingueren a Vich, extenent-se per aquelles vilas de la Plana, cremant, robant y cometent repetidas y horrorosas crueltats, no obstant que los somatents los tormentàva moltíssim».³⁹ Els saquejos eren habituals i s'estima que, a Vic, les pèrdues ascendien a 9 milions de rals.⁴⁰ Les autoritats

36. Actualment carrer de Sant Miquel dels Sants. Cfr. Francesc de ROCAFIGUERA, *Nomenclàtor. Els noms dels carrers de Vic*, Ajuntament de Vic, Vic, 2012, p. 141.

37. RAMISA, «Aspectes de la Guerra del Francès...», pp. 240-241. Arce era corregidor de la Junta auxiliar des de que aquesta es va constituir el 4 de juny de 1808.

38. Ramon ORDEIG I MATA, «La Batalla de Vic», *Ausa*, XI (1983-1985), pp. 353-367. RAMISA, «Aspectes de la Guerra del Francès...», p. 244. Maties RAMISA, *La Guerra del Francès al Corregiment de Vic, 1808-1814*, Ed. Eumo, Vic, 1993. Mireia TONA, *La Batalla de Vic*, Ajuntament de Malla, Malla, 2010.

39. Enric PRAT; Santi SOLER; Pep VILA (eds.), *De la Guerra Gran a la Guerra del Francès: la història vista des de l'Alt Lluçanès: memòries d'Isidre Serrat i Portavella (Alpens, 1751-1822)*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 2010, p. 127. A Alpens, la població

relataven els danys causats que afectaven les persones, els animals, béns immobles, terres i collites.⁴¹

Al tornar a la ciutat, el propietari va trobar les esmentades estances obertes i amb els mobles destruïts, els papers i llibres barrejats, un forat obert en una paret mitjancera amb la casa veïna, i tots els atuells de cuina trencats. Al quart punt s'indica que s'han trobat a faltar alguns tamborets i cornucòpies i que els vidres de l'urna de Santa Amància, relíquia que es guarda a la capella, estan destrossats. Aquesta urna amb el cos de la santa va ser portada des de Roma per Antoni Pasqual i Lleu, eclesiàstic nascut a Arenys de Mar el 1643 i que va ser bisbe de Vic fins l'any 1704. El papa Climent X va lliurar la relíquia a Pasqual durant una estada que va fer a Roma l'any 1675, abans de ser bisbe. Juntament al cos de Santa Amància va rebre el cos de Sant Fèlix, que va ser dipositat a l'església parroquial d'Arenys de Mar, mentre que l'altra relíquia va ser dipositada a l'oratori de la casa Pasqual de la mateixa població. En relacionar-se la família Pasqual amb la família Fontcuberta les relíquies van passar a mans d'aquesta segona i fou precisament Miquel de Fontcuberta qui les va traslladar a la casa Pasqual de Vic l'any 1810,⁴² patint els desperfectes que relata, tot i que només diu que es van trencar els vidres de l'urna. En tot cas aquesta relíquia es va conservar posteriorment a l'església romànica de Sant Joan de Saladeures i actualment es conserva en un altar lateral de la capella del castell nou de Saladeures, a Santa Eugènia de Berga, propietat de la família Fontcuberta.⁴³

d'on era natural el prevere Serrat, s'hi va refugiar la Junta corregimental de Vic a causa de les diferents invasions franceses.

40. RAMISA, *La Guerra del Francès...*, pp. 165-170.

41. Rafael GINEBRA MOLINS, «Enmig d'una guerra, fa 200 anys: informes de les autoritats locals de 1810 sobre els danys de la Guerra del Francès», *Els cingles de Collsacabra*, 65 (2011), pp. 20-25.

42. Agustí ESPRIU I MALAGELADA, *Aproximació històrica al mite de Sinera*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2010, p. 178.

43. Vegeu l'article «Sala-d'heures, de Santa Eugènia», *Butlletí Cooperatiu Plana de Vic* 55 (2009), pp. 14-15.

Totes aquestes diligències presentades pel propietari vénen corroborades pels testimonis, que són autoritzats per les autoritats esmentades i el seu assessor Bonaventura Font i Macià, el dia 16 de maig de 1810. L'endemà el síndic personer Josep de Mas, crida els quatre testimonis.

El primer testimoni és Josep Golobardes, de Vic, de 70 anys d'edat. És un testimoni de primera mà ja que diu que habitava la casa. El segon testimoni és Jaume Cuberta, fuster vigatà, de 46 anys d'edat. En la seva declaració afirma que va ser encarregat pel propietari per posar tancaments als armaris on van guardar robes, objectes i papers, i per haver vist tots els mobles que van ser destruïts. També afirma que va ser dels primers en anar a la casa un cop van marxar els francesos de la ciutat. Un tercer testimoni, Segimon Febrer, hortolà de 46 anys, exposa que va dur a terme les tasques de conservació i emmagatzematge dels objectes i les robes. De fet aquest hortolà és l'únic testimoni comú entre aquest primer document i el segon, la qual cosa ens pot apuntar una certa confiança del propietari cap a ell. Febrer diu: «...dixo saber con motivo de entrevenir mucho tiempo á la casa Pasqual...» Estava habituat, doncs, a anar a la casa i, entre altres coses, va ajudar a recomposar els vidres de l'urna de Santa Amància. El darrer testimoni és Josep Sala, paleta de Vic de 40 anys. Va ser l'encarregat de tapiar la paret mitjanera de la casa abans de la invasió francesa. I també diu que recorda haver vist les cortines i altres robes de la casa.

La segona declaració, datada el 8 de juny de 1810, es refereix a la casa Fontcuberta, de Vic. No obstant, així com a l'altre document es veia molt clar el nom de la casa ja en el primer punt de la declaració del propietari, ara només es diu:

...que antes de la primera invasión de los franceses en esa ciudad que fuen en diez y siete abril de mil ochocientos y nueve, la casa del expone-
nente era de las más cómodamente alajadas y, á proporción de su esta-
do y condición, abundante en sus adornos, muebles, ropas y efectos así
de decencia exterior como doméstica.

Serà el primer testimoni, Josep Urpià, que digui el nom de la casa, situada al carrer de la Riera,⁴⁴ decorada per Francesc Pla, -segurament per ordre de Miquel de Fontcuberta i Morgades-, i actualment en mans d'uns altres propietaris.⁴⁵ Sí que a la portada hi ha la referència explícita de la casa Fontcuberta, que forma part d'un patrimoni separat del de Pasqual, però no a les aportacions directes del propietari.

Miquel de Fontcuberta relata els desperfectes a partir de 10 punts, detallant no només la citada data de la primera invasió dels francesos si no també totes les actuacions que va dur a terme per salvar el seu patrimoni i els desperfectes que, malgrat tot, es van produir. Així, explica que va enterrar als baixos de la casa i en caixes els papers del patrimoni, robes i vestits, excepte alguns que va reservar per a ús diari de la família. També va amagar a l'establia tota la plata, ubicant-la en una caixa que va posar en un forat amb l'ajuda de Segimon Febrer, testimoni que compareixerà després i que ja coneixem del document anterior. Segons Fontcuberta, la seva família constava en aquell moment d'ell mateix, la seva esposa -Josefa de Perramon i Caramany-,⁴⁶ cinc fills, el mestre i cinc servents. Es lamenta que per falta de temps va haver de deixar molts mobles, robes i atuells que, lamentablement, van ser destruïts. També els francesos van trobar tots els amagatalls i van destruir els objectes i documents amagats. Aquests estaven «...esparcidos, parte quemados, parte inutilizados entre las ruinas y escombros, y los demás, o rotos o descosidos en una confusión total...». Arrel de la nova invasió del 12 de gener de 1810 el propietari no va tenir temps de guardar més coses, tot i que la família havia tornat a residir a la casa i «...tubo que abandonarlo a la suerte».

En aquesta segona compareixença Miquel de Fontcuberta para atenció a l'arxiu de la casa i sobretot al Llibre Major. De l'arxiu diu que estava condicionat «...en las papeleras de su retrete...» i hi va trobar a faltar

44. ROCAFIGUERA, *Nomenclàtor*, p. 130.

45. Àngels COLL CERDÀ, «Francesc Pla, *El Vigatà*, i la decoració de la casa Fontcuberta de Vic», *Locvus amoenus*, 5 (2000-2001), pp. 242-252.

46. Cfr. GARÍ, *El señorío de Ventalló*, p. 126 i arbre genealògic de l'apèndix.

documents i plecs del Llibre Major un cop va tornar després de la tercera invasió, és a dir, la del 2 de febrer.

Els testimonis que corroboren les manifestacions del propietari compareixen a Vic el dia 14 de juny de 1810, després que l'alcalde major, Josep Antoni Generes hagués autoritzat la recepció de més informació, ho hagués comunicat al síndic personer municipal i el notari ho validés, tot el dia 8 de juny.

El primer testimoni és Josep Urpià, sabater de 60 anys, que declara que tot el que diu el propietari és cert ja que des de la seva infantesa freqüentava la casa Fontcuberta. Declara conèixer molt bé la família, que va ser testimoni directe del que van fer els francesos ja que ell va romandre a la ciutat i va veure en persona la destrucció dels papers i alguns atuells. Un altre testimoni que compareix és Segimon Febrer, hortolà, que ja trobem en l'altre document. Corrobora tot el que diu el propietari i afirma que va ser testimoni directe de totes les actuacions dutes a terme per salvaguardar el patrimoni i perquè va ser tant el darrer en abandonar la casa quan entraven els francesos, com que va ser el primer en entrar-hi després que aquests van fugir. També va ser testimoni directe de les destruccions que van fer els francesos en l'ocupació del 2 de febrer i va veure

...que los franceses había alojados y sacaban los papeles del retrete o estudio de dicho don Miguel, quales quemaron sin embargo de las reconvenções que hizo para que no los quemasen, pero que ignora si entre aquellos papeles había o no pliegos del Libro Mayor...

El document acaba amb les formalitats signades per l'alcalde major el dia 18 de juny de 1810 i amb l'ordre del mateix alcalde signada el 26 de juny de que el notari lliure les còpies que l'interessat pugui sol·licitar. El notari valida la còpia el 10 de gener de 1812.

La informació que proporcionen els dos documents és prou evident i la seva intenció és prou clara: denunciar la destrucció del patrimoni per,

si és possible, recuperar quelcom. De tot el que es destrueix en les dues cases destaca, pensem, l'arxiu. Coneixem prou bé l'arxiu actual i podem afirmar que hi ha molta documentació de tots els masos relacionats amb el patrimoni Fontcuberta escampat per Osona, principalment a Santa Eugènia de Berga i Manlleu. Però de les propietats radicades a Vic només hi ha constància d'uns pocs documents: 16 documents entre els anys 1348 i 1915.⁴⁷ Es refereix a l'horta i les terres de Vic, però no trobem cap document referent als béns urbans. Sí que es conserven altres caixes que guarden censos i censals de les cases de Vic i d'altres propietats de la família a la capital que, possiblement es van conservar perquè es guardaven en un altre indret que no va patir tant les conseqüències de la guerra. Tal vegada aquests censals, documents que havien de servir per a la gestió de les rendes amb que comptava la família Fontcuberta, es conservaven al Mas Fontcuberta, documentat en mans de la família des del 1276.⁴⁸ El Llibre Major no s'ha localitzat, certificant doncs el que diu Miquel de Fontcuberta al respecte.

Els dos documents que s'acaben d'analitzar aporten detalls microhistòrics d'un fet general. En primer lloc els hem d'emmarcar dins de l'interès d'un propietari important de Vic, Miquel de Fontcuberta, per salvaguardar el seu patrimoni. Ell encarrega dues còpies de les declaracions i dels testimonis, tal com consta en les formalitats diplomàtiques del final d'ambdós textos. I ho fa perquè vol tenir constància de tot el que ha perdut a causa de la guerra. Evidentment que no és l'únic, ja que testimonis de l'època i les fonts bibliogràfiques ens diuen que les pèrdues van ser molt importants a tota la comarca. Però les declaracions i els testimonis ens fan entrar en dues cases notables de Vic i veure bastant detalladament què hi havia abans de la guerra i què es va destruir. És evident que hi havia objectes de plata, cortines, mobles i llits suficients per la seva família i per altra gent. Fins i tot hi havia una urna

47. Arxiu Fontcuberta, Caixa 12, lligalls 1 i 2: Horta i terres situades a Vic.

48. Arxiu Fontcuberta, Caixa 13, lligall 1, document 2.

amb el cos d'una santa màrtir romana, la qual cosa indica que hi havia també un oratori a la casa. I també es veu molt clar que hi havia un arxiu que estava ben conservat, com no podia ser d'altra manera tractant-se d'un patrimoni extens. En un primer moment la compareixença del propietari sol·licitant l'aportació de testimonis té una clara intenció de denúncia. En un segeon terme veiem que les còpies són del 10 de gener de 1812, pocs dies abans que la ciutat de Vic fos novament ocupada pels francesos. No serà que Fontcuberta, veient un altre cop el perill prop de la ciutat i de casa seva, vol demostrar que cal anar amb compte amb l'invasor, que no s'ha de cedir gens a la seva voluntat –per exemple, no s'han de deixar béns immobles per allotjar-los-, i que el seu patrimoni és el més important amb el que compta? En qualsevol cas la lectura que en fem ara és la de l'interès d'un important propietari vigatà preocupat pel seu patrimoni el qual, malgrat tot, continuarà sent important com demostra l'arxiu que es conserva referent a moltes altres possessions.

APÈNDIX DOCUMENTAL

Document 1

1810 gener 10. Vic

Declaració. *Miquel de Fontcuberta, d'Oriola i de Pasqual denuncia els desperfectes que han causat els francesos en la seva casa, coneguda com a Casa Pasqual, de Vic i sol·licita informació de testimonis que compareixen per indicació de les autoritats municipals.*

A. [Original no localitzat]

B. Còpia notarial de 1812 gener 10. Arxiu Fontcuberta, Caixa 25, doc. 2. Tamany foli, bon estat de conservació.

Informació rebuda a resultas dels saqueixs dels francesos, en las invacions de la Gerra de l'any 1809 y següents fins á 1884. Sobre los extravios de papers y demás efectes casers, feta en 10 janer de 1810.

És per lo tocant al Patrimoni de l'hereu de Pasqual de Vich, vuy és Fontcuberta. Actuario. Ignacio Ramón Subías y Ferrer, notario de número de Vich.⁴⁹

Magnífico Señor.⁵⁰

Don Miguel de Fontcuberta, de Oriola y de Pascual, vezino de la presente ciudad, comparece ante Vuestra Merced y como mejor en derecho proceda dice: que para ciertos fines y efectos a él útiles y convenientes interesa sean recibidos testigos sobre los hechos siguientes:

1- Primeramente dirán testigos que los muebles, ropas y papeles que existían en la casa dicha de Pasqual, sita en la calle de san Hipólito de la presente ciudad, quedaron en ella después de haberse tomado inventario á excepción de los damascos y las pocas ropas de porte continuadas en el mismo inventario y es verdad.

2- Otrosí: que en tanto es cierto lo expuesto en el apartado antecedente (léase) que habiendo pasado el Caballero Gobernador de esta plaza don Antonio de Arce, á habitar la insinuada casa al efecto de que estubiese desocupada y custodiados los efectos, se acondicionaron éstos en tres piezas del segundo alto de la casa á excepción de los muebles de adorno y servicio de las piezas del alto principal y se cerraron ellos indicados aposentos, y es verdad.

3- Otrosí: que habiendo sobrevenido la invasión de los franceses verificada en doce enero y repetida en dos febrero último, de después de evacuada la ciudad, y al regreso de esta parte, se hallaron las tres indicadas piezas del segundo alto en que estaban custodiados los muebles, ropas, libros y papeles abiertas, desarregjadas sus puertas, agujereada la pared mediera con la casa vezina con paso y adito libre entre ambas casas, abiertos los guardaropas, sin efectos en ellos, malbaratados los muebles y puestos en confusión esparcidos los papeles y libros, inutilizada la losa, vidrio, cristal y robados los menages de cosina de latón, alambre, cobre, hierro y barro y malbaratado como es consecuente quanto en dichos aposentos había, y es verdad.

4- Otrosí: que en los quartos principales en la parte del jardín se han hechado á menos dos ó tres taburetes y cornocopias, y en la capilla rompieron los cristales de la urna del cuerpo santo de Santa Amancia, rebolviendo dicha urna, y malbarataron varias de las imágenes y adornos de ellas, y es verdad.

49. A la part de sota d'aquest text, a la portada, hi ha la signatura estampada en tinta.

50. A la part superior del foli hi ha el timbre de l'impost del paper segellat de l'any 1811 corresponent al segell segon i 272 maravedís. S'hi afegeix una diligència que indica que el timbre és vàlid per a l'any 1812, a causa de l'augment provincial de 68 maravedís.

5- Otrosí: que en la parte de la calle se hecharon á menos todas las colgaduras y cortinas, con los hierros y guarniciones y algunas sillas, y en los quartos de servicio doméstico las artesas, varis menages de cocina, botas, cubas y demás útiles de dispensa y servicio doméstico, y es verdad.

Por tanto, adverando los apartados antecedentes, pido y suplico se manden recibir comitendo los testigos ministraderos, previa citación de ambos síndicos, y fecho, interpuesta la autoridad y decreto juhicial mandando al actuario libre copia de ello en forma provante, y que para todo sean hechas las provisiones oportunas y de estilo que lo insto como mejor en derecho haya lugar. Officialis.

Comes Altissimus

Miguel de Fontcuberta, de Oriola y de Pasqual.

Auto. En la ciudad de Vich á diez y seis días del mes de mayo del año mil ocho cientos y diez. Los señores don Josef Nadal y don Antonio Valls, individuos de la Junta Corregimental de esta ciudad la qual exerce funciones de Ayuntamiento y como á tales ejerciendo la jurisdicción por comisión de la misma Junta, falta de Gobernador y ausencia del Alcalde Mayor, por ante mí, el escribano y de acuerdo del infrascrito asesor, dixeron: que adverados los números antecedentes se reciba comitendo la información que se solicita con previa citación del Síndico Personero de esta ciudad por falta del Procurador General, y fecho, traygase el expediente para proveer lo de justicia. Y por este su auto, así lo proveyeron, mandaron y firmaron dichos señores con su asesor de que doy fee.

Josef Nadal. Antonio Valls. Buenaventura Font y Macià Asesor.

Ante mí, Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Notificación. En la ciudad de Vich, á diez y seis mayo mil ocho cientos y diez: yo, el escribano, hise saber el antecedente auto y pedimento que lo ha motivado á don Josef de Mas, síndico personero del Común de esta ciudad mediante lectura, quien ha respondido que se lo daba por notificado y citado. Y para que conste lo firmo. Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Síguese la información.

Testigo 1º. En la ciudad de Vich, á diez y siete mayo mil ocho cientos y diez: Ante mí, el escribano, por parte y á instancia de don Miguel de Fontcuberta, de Oriola y de Pasqual pareció por testigo de verdad Josef Golobardes, vezino de esta ciudad, de setenta años de su edad, según dixo ser, el qual testigo juró por Dios Nuestro Señor y una señal de cruz en

forma de derecho baxo cuyo cargo prometió decir verdad, de lo que supiere y fuere preguntado.

Y habiendo sido sobre lo contenido del número primero del pedimento que precede.

1- Dixo: verdadero es su contenido, y lo dixo saber por haber el declarante después de tomado el inventario aún habitado la casa de Pasqual, de la que cuidaba el testigo, observado que quedaron allí muebles, ropas y papeles, y ser cierto quanto el número describe.

Sobre el contenido del número segundo de dicho pedimento.

2- Dixo: verdadero es el número y lo dixo saber por haber el testigo sido otro de los que condicionaron los muebles que el número relata con motivo de haberse quedado á habitar dicha casa de Pasqual.

Preguntado sobre las generalidades de la ley que se le han hecho notorias.

Dixo: que ninguna de ellas le toca sí que fue legítimamente compellido para hacer esta su declaración y citado por Salvador Anglada, nuncio jurado, quien así lo refirió: Y habiéndosele sehdido ésta su declaración se afirmó y ratificó á de que doy fee.

Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Testigo 2º. En dicha ciudad y en dichos día, mes y año. Ante mí, el escribano por parte y á instancia de don Miguel de Fontcuberta, de Oriola y de Pasqual, pareció por testigo de verdad Jayme Cuberta, carpintero de dicha ciudad de Vich, de quareinta y cinco años de su edad según dixo ser el qual testigo juró por Dios Nuestro Señor y una señal de cruz en forma de derecho, baxo cuyo cargo prometió decir verdad de lo que supiere y fuere preguntado.

Y habiéndolo sido sobre el contenido del número primero del pedimento que precede.

1- Dixo: verdadero es el número y lo dixo saber por haber el declarante visto lo que el número refiere, y haber puesto candados á los armarios donde estaba custodiado aquello.

Sobre el contenido del número segundo de dicho pedimento.

2- Dixo: verdadero es su contenido, lo que dixo saber por haber el declarante sido otro de los que acondicionaron dichos efectos, los mismos que el número refiere.

Sobre el contenido del número tercero de dicho pedimento.

3- Dixo: verdadero es su contenido y lo dixo saber por haber el declarante sido de los primeros que fueron á la casa de Pasqual luego de haber los franceses desocupado esta ciudad, y con este motivo haberlo observado y visto todo descompuesto y malbaratado en la propia conformidad que en dicho número se expresa.

Sobre el contenido del número cuarto de dicho pedimento.

4- Dixo: positivo es el contenido de dicho número y lo dixo saber por las razones tiene dadas sobre el número antecedente que en la parte necesaria aplica al presente número y quiere haber por repetido.

Sobre el contenido del número quinto de dicho pedimento

5- Dixo: positivo es el contenido en dicho número, lo que dixo saber por haber antes de la invasión de los franceses visto los muebles y demás relata el número, y haberlos en su buelta encontrado á faltar á más de ser lo referido muy público y notorio.

Preguntado sobre las generalidades de la ley que se le han hecho notorias.

Dixo: que ninguna de ellas le toca, sigue fue legítimamente compellido para hacer ésta su declaración, y citado por Salvador Anglada, quin así lo refirió. Y habiéndosele lehdio ésta su declaración se afirmó y ratificó á ella, de que doy fee.

Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Testigo 3º. En la misma ciudad de Vich y en dichos día, mes y año. Ante mí el escribano por parte y á instancia de don Miguel de Fontcuberta, de Oriola y de Pasqual, pareció por testigo de verdad Segismundo Febrer, hortelano, habitante en esta ciudad de quareinta años de su edad según dixo ser, el qual testigo juró por Dios Nuestro Señor y una señal de cruz en forma de derecho, baxo cuyo cargo prometió decir verdad de lo que supiere y fuere preguntado.

Y habiéndolo sido sobre el contenido del número primero del pedimento que precede.

1- Dixo: positivo es el contenido de dicho número lo que dixo saber con motivo de entreenir mucho tiempo á la casa de Pasqual, y haber visto quedaron en ella antes de la invasión de los franceses en esta ciudad los muebles que el número relata.

Sobre el contenido del número segundo de dicho pedimento

2- Dixo: verdadero es su contenido, lo que dixo saber por haber sido el declarante otro de los que custodiaron y condicionaron dichos efectos de la casa de Pasqual en la ocasión de pasarla á ocupár el Gobernador Arce.

Sobre el contenido del número tercero de dicho pedimento.

3- Dixo: verdadero es u contenido y dixo saberlo por haber el declarante permanecido en esta ciudad mientras la ocuparon los franceses habér en este tiempo ido á la casa de Pasqual varias veces, y observado quanto el número describe.

Sobre el contenido del número cuarto de dicho pedimento.

4- Dixo:: verdadero es el número y dixo saberlo por haber sido el declarante otro de los que ayudaron á recomponer los cristales y haber observado faltar los taburetes y cornucopias que describe el número.

Sobre el número quinto de dicho pedimento.

5- Dixo: verdadero es su contenido y dixo saberlo por razón de haber ya antes de la invasión de los franceses en esta ciudad entrevenido en la casa de Pasqual y haber visto cómo los franceses rompían y malvarataban los trastes, no obstante las muchas persuaciones del declarante á fin de contenerles.

Generalmente fue el testigo preguntado sobre todas las generalidades de la ley que se le han hecho notorias.

6- Dixo: que ninguna de ellas le toca; sí que fue legítimamente compellido para hacer la presente su declaración y citado por Salvador Anglada, nuncio, quin así lo refirió: Y habiéndosele lehdido esta su declaración se afirmó y ratificó á ella, de que doy fee.

Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Testigo 4º. En la misma ciudad, y en dichos día, mes y año ante mí, el escribano por parte y á instancia de don Miguel de Fontcuberta, de Oriola y de Pasqual, pareció por testigo de verdad Josef Sala, albañil, de la presente ciudad de quarenta años de su edad según dixo ser, el qual testigo juró por Dios nuestro Señor y una señal de cruz en forma de derecho, baxo cuyo cargo prometió decir verdad de lo que supiere y fuere preguntado.

Y habiéndolo sido sobre el contenido del número tercero, el pedimento que precede.

1- Dixo: que lo que puede declarar sobre el contenido de este número es que el declarante como á albañil tapó la pared mediera de la casa de Pasqual antes de la invasión de los franceses en esta ciudad, y menciona dicho número sin que sepa otra cosa más.

Sobre el contenido del número quinto de dicho pedimento

2- Dixo: que lo que sabe sobre su contenido es haber visto el declarante ya de muy antes de la invasión de los enemigos en esta ciudad las colgaduras cortinas que y en la conformidad refiere dicho número.

Preguntado sobre las generalidades de la Ley que se le han hecho notorias.

Dixo: que ninguna de ellas le toca, sí que fue legítimamente compellido para hacer esta su declaración y citado por Salvador Anglada, nuncio jurado quien así lo refirió: y habiéndosele leído esta su declaración se afirmó y ratificó á ella, de que doy fee.

Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Diligencia: Yo, el escribano, doy fee, que por parte de don Miguel de Fontcuberta se ha expuesto no querer ministrar más testigos en prueba de su allegato, y para que conste lo pongo por diligencia que firmo en Vich, a diez y ocho mayo de mil ochocientos diez.

Magnífico Señor.

Don Josef de Mas, síndico personero del Común de esta ciudad, en vista de estas diligencias que por disposición de Vuestra Merced se le han pasado dice que nada tiene que exponer contra ellas, antes si no tiene reparo en que se entreguen á la parte las copias que pidiere para hacer de ellas el uso que tenga por conveniente. Officialis Altíssimus de Mas.

Auto: En la ciudad de Vich, á veinte y un días del mes de mayo del año mil ochocientos y diez. El señor don Josef Antonio Generès, alcalde mayor y teniente corregidor de la presente ciudad y su partido y corregidor interino por falta del que lo es de la misma. En vista de este expediente formado á instancia de don Miguel de Fontcuberta de Pasqual y de Oriola, en esta ciudad domiciliado, y del hallanamiento del Síndico Personero del Común de la misma, que precede.

Por ante mí el escribano dixo: que debía aprobar como aprueba estas diligencias interponiendo á ellas su autoridad y decreto juhicial en quanto pueda y de derecho proceda, y que se libren á la parte las copias que pidiere, para hacer de ellas el uso que le convenga. Y por este su auto así lo proveyó, mandó, y firmó su merced de que el escribano doy fee.

Josef Antonio Generès.

Ante mí, Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Esta copia concuerda con su original que queda en el despacho de mi cargo . Y para que conste la signo y firmo á diez días del mes de enero del año mil ochocientos y doce.

En testimonio + de verdad. Ignacio Subías, escribano.

Document 2

1810 juny 8. Vic

Declaració. *Miquel de Fontcuberta, d'Oriola i de Pasqual denuncia els desperfectes que han causat els francesos en la seva casa, coneguda com a Casa Fontcuberta, de Vic, i sol·licita informació de testimonis que compareixen per indicació de les autoritats municipals.*

A. [Original no localitzat]

B. Còpia notarial de 1812 gener 10. Arxiu Fontcuberta, Caixa 25, doc. 2. Tamany foli, bon estat de conservació.

Informació rebuda á resultas dels saquixs dels francesos en las invacions de la guerra de l'any 1809 y següents, fins á 1814, sobre los extravíos de papers y demàs efectes casers feta en 10 Janer de 1812.

És por lo tocan al Patrimoni dels hereus de Fonctuberta de Vich

Nota: pues per lo de Pasqual unit al dit, va separada.⁵¹

51. A la part de sota d'aquest text, a la portada, hi ha la signatura estampada en tinta.

Magnífico Señor.⁵²

Don Miguel de Fontcuberta, de Oriola y de Pasqual, vecino de la presente ciudad, compareso ante usted y dice: que á su derecho conviene se reciba información sobre los siguientes extremos:

1- Primeramente que antes de la primera invasión de los franceses en esa ciudad que fue en diez y siete abril de mil ochocientos y nueve, la casa del exponente era de las más cómodamente alajadas y, á proporción de su estado y condición abundante en sus adornos, muebles de primor, ropas y efectos así de de decencia exterior, como doméstica, y es verdad.

2- Otro sí: que el exponente, quando se aproximó el enemigo y amenazó la invasión dispuso en los baxos de la casa varios escondrijos en oyos, ó excavacions en que colocó varias arcas y cajones en donde estavan acomodados varios papeles del patrimonio, ropas y vestidos de usos y porte de toda la familia, á excepción de los damascos y una porción de la ropa más fina, con la precisa de uso para mudarse, y á los cajones con los restantes papeles de la casa.

3- Otro sí, que en el pesebre ó quadra de la cavallerisa dispuso el exponente otro escondrijo junto a la pared con el auxilio e intervención de Sagismundo Febrer, hortelano, en que acomodó en un cajón toda la plata labrada á excepción de sises cubiertos que se llevó para el uso de la familia.

4- Otro sí: que la familia del exponente consistía antes de la invasión del mismo, su consorte, cinco hijos, el maestros y cinco dependientes.

5- Otro sí: que por falta de proporción y tiempo tubo que dexar el exponente quinze camas puestas con los apéndices de colchones, colchas, cubiertas, sábanas, almoadas, como y también las colgadas diarias así en ellas, como en las puertas y balcones igualmente, que las fundas y taborettes, sillas, sobremesas y demás de uso ordinario y regular.

6- Otro sí: que después de la invasión y al regreso del exponente se hallaron descubiertos todos los escondrijos, saqueada enteramente la casa, rotos los muebles y alajas, agujereadas las paredes, y los

52. A la part superior del foli hi ha el timbre de l'impost del paper segellat de l'any 1811 corresponent al segell segon i 272 maravedís. S'hi afegeix una diligència que indica que el timbre és vàlid per a l'any 1812, a causa de l'augment provincial de 68 maravedís.

papeles esparcidos, parte quemados, parte inutilizados entre las ruinas y escombros, y los demás, o rotos o descosidos en una confusión total, como y también los muebles que quedaron.

7- Otro sí: que las ropas y efectos escondidos fueron robados enteramente, sin que se encontrase vestigio, como ni tampoco de las colgaduras, colchones y demás que había quedado en los altos de la casa.

8- Otro sí: que en la propia forma se halló extraída del cajón la plata que se había escondido en la cavallerías, extrayéndola por uno de sus extremos y descubriendo mediante un agujero de otra de las paredes en que estaba arrimado por la parte opuesta de la cavallería,.

9- Otro sí: que después de restablecida la familia en esta ciudad y habiéndose procurado el exponente lo más preciso y recompuestos algunos muebles y recogidos los papeles que pudieron salvarse sobrevino la invasión de doce de enero último, y no habiendo tenido proporción de extraer lo poco que había recogido, tugo que abandonarlo a la suerte.

10- Otro sí: que al regreso de esta invasión, que puede contarse continua con la tercera acahecida en dos de febrero, echó de menos el exponente varios menajes de cocina de cobre, latón y loza y en particular varios papeles que estaban acondicionados en las papeleras de su retrete, entre ellos, algunos pliegos del libro mayor de la tabla de los comunes depósitos que de que es tenedor, o Libro Maestro.

Por tanto, averdando este escrito, pide sea recibida información de los números antecedentes con citación de ambos síndicos, y fecho interpuesta la autoridad y decreto judicial, mandando al actuario libre copia en forma probante, haciéndose para todo las provisiones oportunas.

Comes Altíssimus

Miquel de Fontcuberta

Vich, ocho de junio de mil ochocientos y diez, por averdado recíbanse committingo, citándose antes al Síndico Personero del Común de esta ciudad por falta del procurador, y fecho trayganse para proveher, nombrándose para la actuación de las presentes diligencias á Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano público de número del Colegio de la presente ciudad, por este su auto así lo proveyó, mandó y firmó el señor don Joseph Antonio Generès, alcalde maior de esta ciudad, de que doy fee.

Generès.

Ante mí, Ignacio Ramó Subías Ferrer, escribano.

En la ciudad de Vich, á ocho junio mil ochocientos y diez, yo, el escribano, notifiqué é hize saber el pedimento y auto que anteceden, don Josef de Mas, síndico personero del Común de esta ciudad, mediante lectura en su persona, doy fee. Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Información, testigo 1º.

En la ciudad de Vich, á catorse junio de mil ochocientos y diez, ante mí, el escribano por parte y á instancia de Don Miguel de Fontcuberta, pareció por testigo de verdad Josef Urpia, sapatero, vezino de la presente ciudad, de sesenta años de su edad, según dixo ser el qual testigo juró conforme de derecho se requiere y baxo cargo de él prometió decir verdad de lo que supiere y fuere preguntado. Y siéndolo al tenor del número primero del pedimento que precede.

1- Dixo: verdadero en su contenido, y lo dixo saber con motivo de haver el declarante desde su niñez freqüentado la casa de Fontcuberta, y constarle que era otra de las casas más bién alajadas y ser cierto quanto el número expresa.

Sobre el número quarto

4- Dixo: verdadero es el número y lo dixo saber por conocer á toda la familia de Fontcuberta y por las razones dadas sobre el número antecedente que en la parte necessaria quiere haver por repetido.

Sobre el número nono.

9- Dixo: que es verdadero, y lo dixo porque, porque el declarante á motivo de su avanzada edad permaneció en la presente ciudad mientras los franceses la ocuparon por el enero último, y haviendo el mismo día que entraron los franceses, que fue el doze enero, subió á la casa de Fontcuberta por razón de ser vecino, vió que quedaron abandonados los muebles y papeles de que habla el número.

Sobre el número décimo.

10- Dixo: que es verdadero y lo dixo saber por razón de haver el declarante habitado durante las invasiones referidas la casa de Fontcuberta, y haver observado que los franceses sacaban los papeles de las cómodas, y los rompían y quemaban, é igualmente visto cómo se llevaban los

menages de cobre, latón y loza, no obstante las muchas persuaciones les hacía el testigo porque no los malbaratasen, á que lo contestavan que si el dueño de la casa no estubiese alló no lo harían.

Generalmente fue el testigo preguntado sobre las generalidades de la ley.

Dixo que ninguna le toca, sí que fue legítimamente compellido y citado por Salvador Anglada, nuncio, que así lo refirió. Y habiéndosele leído esta su declaración se afirmó y ratificó á ella y la firmó. Doy fee.

Josef Urpià. Ante mí, Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Testigo 2. En la ciudad de Vich, á catorze junio mil ochocientos diez. Ante mí, el escribano por parte y á instancia de don Miguel de Fontcuberta, pareció por testigo de verdad, Sagismundo Febrer, hortolano, vecino de la presente ciudad, de treinta y nueve años de su edad, según dixo ser el qual testigo juró conforme de derecho se requiere y baxo cargo de él, prometió decir verdad de lo que supiere y fuere preguntado.

Y siéndolo al tenor del número primero del pedimento que precede.

1- Dixo: verdadero es su contenido y lo dixo saber por haver freqüentado y freqüentar de veinte años á esta parte la casa de Fontcuberta, y con este motivo constarle que era muy cómodamente alajada y abundante en adornos, muebles de primor, ropas, y efectos de decencia, como el número refiere.

Sobre el número segundo:

2- Dixo: verdadero es el número y lo dixo saber por haver el declarante de orden de Don Miguel de Fontcuberta, hechos los oyos y excavaciones que aquél refiere y haverlo collocado en ellos los caxones y arcas con los efectos que el proprio número refiere.

Sobre el número tercero:

3- Dixo: que es verdadero su contenido, y lo dixo saber por ser el declarante el mismo Sagismundo Febrer de quien habal dicho número, y haber pasado todo en la conformidad aquel refiere.

Sobre el número quarto:

4- Dixo: que es cierto por conocer á toda la familia de Fontcuberta, y constarle se componía de los que el número describe por las razones dadas en el número primero que en la parte necesaria aplica y quiere haver por repetido.

Sobre el número quinto.

5- Dixo: que es verdadero por haver sido el último que dexó la casa de Don Miguel Fontcuberta en la qual efectivamente existían las mismas cosas el número expresa en el mismo momento la dexó, que fue cosa de cinco minutos antes que los enemigos entrasen en la ciudad.

Sobre el número sexto.

6- Dixo: verdadero es el número, y lo dixo saber porque inmediatamente de su regreso, que fue en el mismo día que los franceses evacuaron la ciudad, entró en la casa de Don Miguel de Fontcuberta, con cuyo motivo vió, y observó quanto en él se expresa.

Sobre el número séptimo.

7- Dixo: verdadero es el número por haverlo observado con el motivo expresado sobre el número antecedente que en la parte necesaria aplica y quiere haver por repetido.

Sobre el número octavo de dicho pedimento.

8- Dixo: que es cierto quanto el número describe por haverlo visto el declarante con el motivo de las razones de dadas sobre el número antecedente que quiere haver por repetido en el presente.

Sobre el número nono.

9- Dixo: que es verdadero su contenido y dixo saberlo con motivo de la mucha intervención que tiene en la casa de Don Miguel Fontcuberta, y haver visto quanto en él se expresa, pues permaneció en su casa hasta el momento que los franceses estaban para entrar en la ciudad, en cuja ocasión ya se había marchado dicho Fontcuberta con su familia.

Sobre el décimo.

10- Dixo: que la última invasión de los franceses acahecida el dos de febrero último, se quedó el /suplicante/⁵³ el declarante en esta ciudad y habiéndole encargado su casa Don Miguel de Fontcuberta vió que los franceses havia alojados y sacaban papeles del retrete o

53. Suplicante *ratllat*.

estudio de dicho don Miguel, quales quemaron sin embargo de las reconvenções que hizo para que no los quemasen, pero que ignora si entre aquellos papeles había o no pliegos del Libro Mayor que el número expresa, y en quanto a los menages de cocina observó que se habían extraviado varios con motivo de tener encargada como ha dicho aquellas casa en la qual iba varias veces cada día, mientras que los franceses permanecieron en esta ciudad.

Preguntado sobre las generales de la ley.

Dixo: que ninguna le toca, si que fue legítimamente compellido para hacer la presente su declaración y cita por Salvador Anglada, nuncio, quien así lo refirió: y habiéndose leído ésta su declaración se afirmó y ratificó a ella y no firmó porque dixo no saber, firmó por el infraescrito, de que doy fee.

Por el Declarante: Luciano Subías.

Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

En la ciudad de Vich a diza y ocho junio del año mil ochocientos y diez, el señor don Josef Antonio Generès, alcalde maior de la presente ciudad y su partido: por quanto por parte de Don Miguel de Fontcuberta se ha expuesto no querer minimizar más testigos en prueba de su allegato, por ante mí el escribano: Dixo pasen estas diligencias a Don Josef de Mas, síndico personero del Común de esta ciudad por hallarse ausente el procurador, a fin de que exponga lo que convenga a su derecho. Y por este su auto así lo proveyó, mandó y firmo su merced, doy fee.

Generès.

Ante mí, Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Magnífico Señor.

Don Josef de Mas, síndico personero del Común de esta ciudad, en vista de estas diligencias que por disposición de usted se le han pasado dice: que nada tiene que exponer contra ellas y no tienen reparo se entreguen a la parte las copias que pidiere para hacer de ellas el uso que convenga. Officialis.

Altíssimus.

Mas.

En la ciudad de Vich, á veinte y seis junio del año mil ochocientos y diez, el señor don Josef Antonio Generès, alcalde mayor y teniente corregidor de la presente ciudad, y su partido. En vista de estas diligencias y hallanamiento que antecede, por ante mí, el escribano: dixo que debía aprobar, como aprueba las mismas diligencias interponiendo á ellas su autoridad y decreto judicial en quanto puede y de derecho proceda y que se entregue copia a la parte para los fines que convenga. Y por este su auto así lo proveyó, mandó y firmó su servidor, doy fee.

Generès.

Ante mí, Ignacio Ramón Subías y Ferrer, escribano.

Esta copia concuerda con su original que queda en la curia de mi cargo de que certifico yo Ignacio Ramon Subías y Ferrer, escribano público de número del Collegio de Vich, y para que conste lo signo y firmo a diez días del mes de enero del año mil ochocientos y doze.

En testimonio + de verdad.

Ignacio Subías, escribano.